

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 11 maart – 12:00 uur d.d. 12 maart

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 Verpleeghuismedewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen Nederlanders met zorgen over de veiligheid van het AstraZeneca-vaccin Patiëntenfederatie Hartpatiënten Nederland Nederlandse Hartstichting 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Het besluit van Denemarken om tijdelijk te stoppen met het AstraZeneca-vaccin nadat er meerdere meldingen waren binnengekomen van dodelijke bloedstolsels bij mensen die waren ingeënt, leidt tot onrust in de media en op social media. Verschillende pushberichten en activiteit op Twitter (gisterenmiddag was #AstraZeneca trending topic nr. 1) stuwt de aandacht omhoog. Voorafgaand aan het besluit van minister De Jonge om door te gaan met prikken klonk de roep vanuit verschillende belangenverenigingen en vanuit verschillende Kamerleden van de oppositie om duidelijkheid. Hartpatiënten Nederland riep op om tijdelijk helemaal te stoppen met het toedienen van het vaccin. Er komen tot slot verschillende signalen binnen van mensen die aangeven het vaccin niet meer te willen en liever 'een ander vaccin' zouden willen krijgen. Emeritus-hoogleraar Ben van der Zeijst zegt dat het vaccin door sommigen als een 'tweederangs' medicijn wordt gezien.
- Bronnen binnen de Europese Unie melden donderdag aan persbureau Reuters dat Washington de EU heeft geïnformeerd dat ze voorlopig geen in de Verenigde Staten geproduceerde AstraZeneca-vaccins moet verwachten. "De VS hebben gezegd dat er op dit moment geen enkel scenario is waarin ze vaccins van AstraZeneca naar de EU zullen versturen", aldus een vertegenwoordiger die betrokken is bij de gesprekken tussen de lidstaten en de VS. Reuters meldt vrijdag op basis van een document dat het persbureau heeft ingezien, dat de leveringsverwachtingen voor het eerste kwartaal van 2021 opnieuw naar beneden zijn bijgesteld. AstraZeneca verwacht dit kwartaal maximaal 30 miljoen vaccins aan de EU te leveren, een kwart minder dan vorige maand was beloofd.
- Uit onderzoek van het UMCG en het Universitair Netwerk Ouderenzorg blijkt dat 31% van de verpleeghuismedewerkers (die voor bewoners met een coronabesmetting zorgen) last heeft van burn-outklachten en 27% met depressieve klachten kampt. Ook neemt het ziekteverzuim onder verpleeghuismedewerkers licht toe.

Karakterisering van de berichtgeving

- Wederom positief gestemde media-aandacht over het Janssen-vaccin, dat gisteren door de Europese Commissie werd toegelaten. Trouw noemt de goedkeuring door het EMA een 'belangrijk moment voor Nederland'. De Telegraaf spreekt van hoge verwachtingen van het Janssen-vaccin onder de dikgedrukte kop: 'Heel praktisch, echt Nederlands'. AD spreekt van een 'Leids feestje' dat verstoord werd door twijfel over het AstraZeneca-vaccin. Onder de kop 'Het beste vaccin' vraagt de Volkskrant zich op de voorpagina af hoe goed de verschillende vaccins het tot nu toe doen? Ook Trouw vraagt zich in de ochtendkrant af 'welk vaccin het beste is? Hoofd vaccinontwikkeling bij Janssen, Hanneke Schuitemaker, schuift gisteravond aan bij talkshow Jinek.
- Trouw schrijft dat corona Nederland in een heuse 'bewegingscrisis' heeft gebracht. Dat naar aanleiding van een onderzoek van de Hogeschool Arnhem-Nijmegen.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

-

Informatiebehoefte*In welke informatiebehoefte wordt voorzien?*

- Onder de kop 'Het beste vaccin' vraagt de Volkskrant zich op de voorpagina af hoe goed de verschillende vaccins het tot nu toe doen? Ook Trouw vraagt zich af 'welk vaccin het beste is?'
- NOS beantwoordt acht [vragen](#) over het AstraZeneca-vaccin. Vragen gaan o.a. over de veiligheid, uitleg over de bijwerkingen en of je het vaccin mag weigeren.
- Het NRC beantwoordt vier [vragen](#) over het AstraZeneca-vaccin: Wat is de reactie in andere landen in Europa? Is in studies van AstraZeneca vaak Trombose opgetreden? Waarom legt Denemarken de vaccinaties tijdelijk stil? Hoe worden vaccins na toelating in de gaten gehouden?
- Trouw geeft de laatste stand van zaken wat betreft de vaccinatiecampagne getiteld in een artikel met de kop: 'Wanneer krijg ik mijn prik? Een spoorboekje tot juli'. Het stuk is voorzien van een uitgebreid schema (een visual).
- Mensen stellen vragen via social media: 'is het vaccin wel veilig?'; 'kan ik een ander vaccin uitkiezen?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- In navolging van Denemarken, stoppen ook IJsland, Noorwegen, Bulgarije en Thailand tijdelijk met het toedienen van het AstraZeneca-vaccin na meerdere meldingen van dodelijke bloedstolsels bij mensen die met het vaccin zijn ingeënt.

In een reactie stelt het **EMA** dat de voordelen nog steeds groter zijn dan de risico's en dat het toedienen van het vaccin kan doorgaan, terwijl het onderzoek naar gevallen van trombose en embolie loopt.

- De **Europese Commissie** laat het Janssen-vaccin toe na positief advies van de EMA. Het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) laat weten dat het Janssen-vaccin goed blijkt te werken bij ouderen. De effectiviteit bij mensen van 65 jaar en ouder ligt rond de 80%. Bij de totale groep zit de werkzaamheid rond de 67%.
- Er kunnen dit jaar 20% meer BioNTech/Pfizer-vaccins geleverd worden dan oorspronkelijk geraamd. Pfizer en BioNTech verwachten in 2021 wereldwijd 2,3 tot 2,4 miljard doses te kunnen produceren.
- De **NZA** becijfert dat vorige week 121.000 mensen door de huisarts naar een specialist zijn doorverwezen, 97% van het aantal dat zonder de virusuitbraak te verwachten zou zijn. Dit percentage lag vorige week op 86% en daarvoor nog lager. Sinds de corona-uitbraak zijn in Nederland ruim 1,4 miljoen minder verwijzingen uitgeschreven. Nog altijd hebben ziekenhuizen het erg druk met de behandeling van mensen met Covid-19. Slechts 8% van de ziekenhuizen in het land zegt op dit moment alle zogenoemde planbare zorg te kunnen leveren, 83% kan dit gedeeltelijk. Het gaat dan om behandelingen die zonder gezondheidsschade uitgesteld kunnen worden, zoals staar- en knieoperaties. Sommige ziekenhuizen hebben ook nog steeds problemen met het leveren van zorg die binnen zes weken noodzakelijk is om schade aan de gezondheid van de patiënt te voorkomen. Ook hier ziet de zorgautoriteit wel vooruitgang: in 78% van de ziekenhuizen verliep deze "kritisch planbare zorg" vorige week volledig volgens planning. Dat was een week eerder nog 74%. De meeste urgente zorg, die binnen 24 uur en binnen een week moet worden verleend, is overal beschikbaar. Van alle operatiekamers was 79% van het normale aantal beschikbaar, 2% meer dan in de voorgaande week.
- Tijdens de Fieldlab-voetbalwedstrijd tussen Almere City FC en Cambuur Leeuwarden op zondag 28 februari, hebben geen coronabesmettingen plaatsgevonden. Bij de tweede coronatest, vijf dagen na de wedstrijd, kwam 82% van de bezoekers opdagen. Daaruit kwam één positief testresultaat, maar uit bron- en contactonderzoek is gebleken dat deze besmetting niet tijdens de wedstrijd maar in de privé-omgeving na de wedstrijd heeft plaatsgevonden, aldus Fieldlab.

Onderzoeken

- Uit onderzoek van het **Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG)** en het **Universitair Netwerk Ouderenzorg** onder zo'n 1700 zorgmedewerkers blijkt dat een op de drie verpleeghuismedewerkers die voor bewoners met een coronabesmetting zorgen, last heeft van burn-outklachten. Ook neemt het ziekteverzuim onder verpleeghuismedewerkers licht toe. Eind vorig jaar bleek al uit het eerste meetmoment van het onderzoek dat 19% van de medewerkers met depressieve klachten kampt en 22% met burn-outklachten. Nu blijkt dat een toenemend aantal van de medewerkers die voor besmette bewoners zorgen, kampt met burn-out (31%) en depressieve klachten (27%). Bij medewerkers zonder direct contact met besmette bewoners liggen deze percentages lager (burn-out 22% en depressieve klachten 21%). "Energievreters als een hoge werkdruk, aangrijpende emotionele situaties en het moeten nemen van moeilijke beslissingen geven extra belasting en werkstress", zegt hoofdonderzoeker Sarah Janus van het UMCG. Volgens haar kunnen deze factoren uiteindelijk resulteren in mentale gezondheidsproblemen.
- Volgens farmaceut **Novavax** blijkt uit een onderzoek in Groot-Brittannië dat zijn vaccin in ruim 96% van de gevallen werkt om een besmetting met het coronavirus te voorkomen. Tegen infectie met de Britse variant biedt Novavax 86% bescherming. Bij een test in Zuid-Afrika bleek het echter slechts 55,4% effectief tegen de dominante variant daar.
- Uit onderzoek uit **onderzoek van de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (Han)** blijkt dat een derde van de volwassenen vanaf 25 jaar minder ging wandelen, fietsen of sporten in de coronacrisis. Al deze mensen zitten nu onder de richtlijn van 150 minuten matig intensief bewegen per week. Een veel kleiner deel (12%) ging juist meer bewegen. Vooral hogeropgeleiden kwamen meer in actie. De toename van 77 miljoen beweegminuten per week in die groep weegt niet op tegen het verlies van 226 miljoen beweegminuten per week in de ander. De sociaal-economische verschillen zijn, als het om sporten en bewegen gaat, in coronatijd verder vergroot.
- **Amsterdam UMC** doet onderzoek naar de effecten van coronavaccins bij mensen met bloedziekten als leukemie, sikkelcelziekte of multipel myeloom. Het kan namelijk zijn dat de prikken onvoldoende aanslaan bij deze patiënten.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Volgens bestuurders van instellingen voor ouderen- en gehandicaptenzorg die Nieuwsuur sprak, heeft de 'flinke vertraging' in het vaccineren van bewoners aldaar geleid tot 'onnodige corona-uitbraken. In een [reportage](#) van Nieuwsuur (gisteravond op televisie) wordt geconstateerd dat er nog altijd bewoners niet gevaccineerd zijn, terwijl in de instellingen voor ouderen- en gehandicaptenzorg eind januari al de eerste prikken werden gezet. Zij zouden wachten op mobiele prikteams van huisartsenposten die het vaccin komen brengen. Volgens Nieuwsuur blijkt het in de praktijk niet het geval dat instellingen 'gewoon bestellen wat ze nodig hebben', zoals minister De Jonge eind januari zei toen hij besloot dat alle bewoners in instellingen tegelijk geprikt moesten worden. Om de bewoners die onder de huisarts vallen tóch te kunnen vaccineren zijn inmiddels mobiele teams gevormd, zogenoemde HAP-teams. Met de HAP-teams is een flinke logistieke operatie opgetuigd. Die was volgens betrokkenen die Nieuwsuur sprak niet nodig als er beter was nagedacht over de wijze van vaccineren van de bewoners. Uit navraag van Nieuwsuur bij verschillende huisartsenposten blijkt dat zij de komende weken nog volop aan het vaccineren zijn in instellingen. Het gaat hier om bewoners die hun eerste prik krijgen. Nieuwsuur neemt reacties op van de IGJ, het RIVM en VWS.

Welke geruchten worden genoemd?

- Bronnen binnen de Europese Unie melden donderdag aan persbureau Reuters dat Washington de EU heeft geïnformeerd dat ze voorlopig geen in de Verenigde Staten geproduceerde AstraZeneca-vaccins moet verwachten. "De

VS hebben gezegd dat er op dit moment geen enkel scenario is waarin ze vaccins van AstraZeneca naar de EU zullen versturen", aldus een vertegenwoordiger die betrokken is bij de gesprekken tussen de lidstaten en de VS.

- Reuters meldt vrijdag op basis van een document dat het persbureau heeft ingezien, dat de leveringsverwachtingen voor het eerste kwartaal van 2021 opnieuw naar beneden zijn bijgesteld. AstraZeneca verwacht dit kwartaal maximaal 30 miljoen vaccins aan de EU te leveren, een kwart minder dan vorige maand was beloofd.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- -

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- Met een kleinschalige ludieke actie op de Koekamp in Den Haag vraagt **De Nederlandse vechtsportbranche** donderdag aandacht voor de sluiting van de sportscholen. Kickboksers Ernesto Hoost, Peter Aerts en Sem Schilt hebben een potje gekickboks tegen politici Yanick Chevalier (FvD) en Richard de Mos (Code Oranje). Sportscholen willen weer open en vinden dat binnensporten mogelijk is zonder de coronaregels te overtreden. Om dat te laten zien boksten de vechtsporters op 1,5 meter afstand, waarbij de één een lange stok vasthield waar de ander tegenaan sloeg. De Nederlandse Vechtsportbranche laat ook weten dat zij de uitzondering die is gemaakt voor jongeren tot 27 jaar 'leeftijdscriminatie' vindt. De branche roept de regering op om sporten in groepsverband weer voor alle mensen mogelijk te maken.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Trouw schrijft dat corona Nederland in een heuse 'bewegingscrisis' heeft gebracht, wat zou blijken uit een onderzoek van de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (Han).
- In de Volkskrant een [interview](#) met **microbioloog en voormalig voorzitter van de werkgroep zelftesten van VWS, Jan Kluytmans**, die 'gek' zegt te worden van het tempo waarmee het zelftesten in Nederland van de grond komt; "Ik ken die overwegingen van het kabinet niet. Maar ik denk dat je in zo'n crisis af en toe wel gewoon een risico moet nemen. Er is nu in Nederland een begin gemaakt, fabrikanten kunnen zich inschrijven, maar het duurt allemaal lang. [...] Om eerlijk te zijn word ik hier soms helemaal gek van. Als je ziet hoe vast we nu zitten, wil je dit eigenlijk vandaag nog geregeld hebben." Als Kluytmans gevraagd wordt waar het mis gaat zegt hij: "Ik denk dat we als land niet meer weten hoe een crisis in elkaar zit. Waar de vertraging precies zit, weet ik niet. Het lijkt erop alsof de wet- en regelgeving in Nederland niet snel genoeg aangepast kan worden tijdens een crisis."

Reacties na besluit Denemarken om te stoppen met AstraZeneca-vaccin

- Het besluit van Denemarken om tijdelijk te stoppen met het AstraZeneca-vaccin nadat er meerdere meldingen waren binnengekomen van dodelijke bloedstolsels bij mensen die met het vaccin waren ingeënt, zorgt voor een boost in het aantal nieuwsberichten en leidt tot onrust op sociale media. Via pushberichten is men meteen op de hoogte van het nieuws en wordt het onderwerp van gesprek (gisterenmiddag was #AstraZeneca trending topic nr. 1 op twitter). Belangenverenigingen en de politiek laten direct van zich horen. **Patiëntenfederatie Nederland** doet gelijk een oproep voor meer duidelijkheid. De patiëntenorganisatie had nog geen telefoontjes gekregen van verontruste mensen die onlangs zijn gevaccineerd of de prik nog moeten halen. Dat is ook het geval bij de GGD GHOR Nederland, koepelorganisatie van de GGD'en. "Alle afspraken gaan gewoon door, wij hebben nog geen annuleringen ontvangen", zei een woordvoerder gistermiddag. **Hartpatiënten Nederland** riep op om te stoppen met het gebruik van AstraZeneca. De organisatie zegt 'te vrezan' dat door de aanhoudende negatieve berichten over AstraZeneca, steeds meer Nederlanders vaccinatie 'met dit omstreden middel' zullen weigeren. De **Hartstichting** kan zich niet vinden in de oproep van Hartpatiënten Nederland. "Wij hebben geen deskundigheid op dit gebied en volgen de lijn van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen", zegt een woordvoerder.
- Vandaag analyseren de ochtendkranten het besluit van Denemarken en andere landen om tijdelijk te stoppen met AstraZeneca en de reactie hierop van minister De Jonge. AD opent op de voorpagina met: 'Nederland door met AstraZeneca' en stelt in een vervolgartikel: 'twijfel over vaccin verstoort Leids Feestje Janssen' Volgens AD hield de dag gisteren dan ook een nare bijmaak vanwege de berichtgeving over AstraZeneca en de onzekerheid die dit 'in den lande' gaf. Volgens de krant kan het kabinet dit soort berichtgeving 'missen als 'kiespijn' en moet het kabinet het enthousiasme over prikken op peil houden door goed nieuws over de vaccins. Janssen slaagde daar beter in dan AstraZeneca aldus AD. Volgens Trouw werpt de Vaccinatiepauze een nieuw smet op de reputatie van AstraZeneca en noemt de Telegraaf AstraZeneca: 'Vaccin op de pijnbank. De Volkskrant kopt met Drie Scandinavische landen pauzeren vaccinaties met AstraZeneca, moeten we ons nu zorgen maken? **Farmaco-epidemioloog van het UMC Utrecht Miriam Sturkenboom** expert op het gebied van vaccinveiligheid stelt dat het aantal mensen met bijwerkingsklachten in de lijn ligt wat je normaliter zou verwachten. Wel zegt Sturkenboom dat er nader onderzoek nodig is naar de details van de gevallen.
- Volgens **Hoofd vaccinontwikkeling Janssen, Hanneke Schuitemaker**, zijn de mensen die na vaccinatie te maken kregen met bloedpropjes, "toevalstreffers". Volgens haar worden alle vaccins goed getest. "Ik denk dat voor alle vaccins en ook voor ons vaccin geldt dat er heel goed naar wordt gekeken: wat doet het, zijn die dingen die nu optreden gerelateerd aan het vaccin of waren het mensen die al verhoogd risico hadden en is het een samenloop?"
- **Bron- en contactonderzoeker bij GGD GHOR Nederland Jacqueline Toonen** zegt tegen De Telegraaf dat er vooralsnog geen 'verontruste' telefoontjes zijn binnengekomen en 'nauwelijks' afzeggingen. **Emeritus Hoogleraar Ben van der**

Zeijst meldt wel mailtjes te krijgen van mensen die het vaccin niet meer zien zitten. Volgens Van der Zeijst wordt het toch door sommigen als een 'tweederangs' medicijn gezien. De **Landelijke Huisartsenvereniging** zegt wel dat mensen soms vragen of ze een ander vaccin kunnen krijgen maar volgens de organisatie is de opkomst voor AstraZeneca nog steeds wel hoog.

- Het AD interviewt twee Nederlanders: Rob Berrevoets, die net een brief had ontvangen om een afspraak te maken voor vaccinatie en verslaggeefster bij het Brabants Dagblad Arno Heesakkers, zij had net een vaccinatie ontvangen. Berrevoets twijfelde of hij een afspraak moest gaan inplannen na het nieuws over de mogelijke bijwerkingen van AstraZeneca. Hij belde wat rond, naar de GGD, het RIVM en zijn huisarts. Zij zeiden allemaal dat hij zelf de afweging moest maken. Volgens Berrevoets hielpen de gesprekken hem wel en kiest hij ervoor om toch een afspraak te maken. Heesakkers zegt dat ze waarschijnlijk de prik had geweigerd als ze dit had geweten. Bij Hart van Nederland is Gonny Grootte (62) aan het woord. Zij baalt van alle slechte verhalen en heeft dinsdag haar eerste dosis ingespoten gekregen. En liet zich toen al met tegenzin prikken. Ze heet het liefst dat Nederland helemaal stopt met het AstraZeneca-vaccin.
- Via de social media kanalen van VWS discussies over onder andere de mogelijk onbekende bijwerkingen van het vaccin en uiten mensen zorgen omtrent het vaccin van AstraZeneca (als andere landen daarmee stoppen door mogelijk ernstige bijwerkingen (trombose), waarom wij dan niet?) en mensen die bang zijn voor een vaccinatieplicht of -bewijs.
- Dat andere landen stoppen zou voor mensen voldoende bewijs zijn dat wij de foute keuze maken. Los van de mensen die sowieso al geen vaccin zouden willen, zijn er ook twijfels vanuit mensen die wél een vaccin willen, maar AstraZeneca nu toch wel erg spannend beginnen te vinden. Dit vaccin was sowieso in de ogen van veel mensen al de mindere optie en het nieuws van de afgelopen dag heeft dit beeld versterkt. Ook komen reacties binnen waarin bijwerkingscentrum Lareb wordt aangehaald als een onbetrouwbare organisatie omdat het ministerie van VWS hen financiert.

Opiniepeilingen

- Uit een onderzoek van Hart van Nederland onder bijna 4000 leden blijkt dat 62% vindt dat de vaccinatie met AstraZeneca uit voorzorg stopgezet moet worden. Ondanks de grote zorgen van mensen over het AstraZeneca-vaccin is het vertrouwen volgens de peiling in de Nederlandse overheid niet per se gedaald. 52% laat weten vertrouwen te hebben in de veiligheid van de vaccins als de Nederlandse overheid ze goedgekeurd heeft.
- Uit Telegraaf's peiling de 'Stelling van de dag' blijkt dat 53% van de 4004 deelnemers de zorgen over coronakilo's 'onzin' te vinden. Wel blijkt meer dan de helft blij te zijn dat er weer buiten gesport kan worden met groepen groter dan vier mensen. Toch is hier ook kritiek op: "Waarom niet met zes of acht man sporten in plaats van met vier? En hoe ga je dit allemaal controleren?" De meesten denken niet dat Nederlanders minder zijn gaan drinken, als gevolg van het sluiten van de cafés. Ook heeft het sluiten van de horeca noemenswaardige invloed op het eetgedrag van Nederlanders, zo denkt twee derde van de stemmers.